

BERICHTEN 73

VERENIGING VOOR

VRIJ EN VERANTWOORD

VAREN OP DE WADDEN

JULI 2009

Redactioneel

Voor het eerst sinds tijden een luxe probleem: veel bijdragen van leden voor artikelen in deze nieuwe Berichten. Daar boffen wij mee: een dikke Berichten 73 voor op de boot, net voor de zomervakantie.

Dit keer veel oog voor de schoonheid van het Wad. Het interview van Martin Berk met Kees de Pater van Vogelbescherming Nederland laat harten sneller kloppen: zoveel liefde en kennis van het Wad en de vogels is in één man verenigd. De peiling hoe het gaat met de Waddenzee en het leefgebied van de zeehond wordt inzichtelijk gemaakt door Ciska van Geer. Zij vertelt als bestuurslid van de Wadvaarders over haar drijfveren in de reeks “Bestuursleden in de spotlights”. Het gaat goed met de gewone zeehond, stelt Ciska. Hiermee lijkt het de hoogste tijd om de veelheid van de artikel 20 gebieden te heroverwegen. Broedende en voedende vogels en zeehonden willen wij toch met rust laten? Dat kan het strijdpunt niet zijn. Jan Asselbergs en Maarten Snel geven in hun artikelen aan dat het totale gebied van de artikel 20 gebieden groter is geworden sinds 2002. De noodzaak hiervoor is niet altijd goed aangegeven door LNV. Een lichtpuntje is dat wij weer op het westelijk deel van het Rif kunnen droogvallen. Spijtig is het wel, dat deze mogelijkheid nog niet op de nieuwe wadkaart staat aangegeven.

De Wadvaardersenquête kent nu zijn uitkomsten, het is interessant hoe wij aankijken tegen het Wad en onze vereniging. Het is leuk om te lezen wie wij eigenlijk zijn. Zoek u zelf en uw opvattingen en kijk wat u met anderen deelt. Als toegift hierbij de “making of” van de enquête, het bleek achteraf toch veel werk te zijn. Interessant is het dat veel wadvaarders op het Nederlandse Wad blijven. Een 34 % van de wadvaarders bezoekt nooit het Duitse Wad. Aan die wadvaarders is het artikel over de Duitse betonning dan niet besteed, maar voor die 66 % is dat wel belangrijk.

Wat nu ook niet ontbreekt is een mooi reisverhaal, dit keer van Gerke en Isolde naar het land van Knud. De redactie wenst al onze lezers een verder fijn vaarseizoen en voor in de kajuit veel leesplezier met de Berichten 73.

Roel Luiten

Inhoudsopgave

Redactioneel

Gezocht: Wad-verhalen

Het Rif: met LNV op weg naar inhoud

Interview: Elke vogelaar wil het liefst op plekken zijn waar het eigenlijk niet kan

LET OP: Betonning op het Duitse Wad

Reisverhaal: Onze wederwaardigheden in het land van Knud (deel1)

Interview: Er wordt te veel uitgegaan van verstoring

Van gewone zeehond tot speerpunt

Artikel 20-gebieden in 2002 en nu

De Wadvaarders-enquête

Dagboek van de enquêtemaker

Oproep voor monitoring

Oproep nieuwe vormgever

Op de valreep

Gedicht van C. Buddingh (en een variatie daarop)

Gezocht Wad-verhalen!!

Ook zo genoten van het verhaal van Maaikie en Ciska in Berichten 72? Wij wel! En we hebben allemaal wel dat soort verhalen in ons logboek of scheepsschrift over een leuke tocht of gezellig weekend. En uit de enquête blijkt dat er behoefte bestaat aan Wad-verhalen.

De redactie van Berichten wil heel graag zulke verhalen plaatsen tussen de verhandelingen over Artikel 20 gebieden, over vogels en zeehonden, over Staatsbosbeheer en LNV. Een andere manier van monitoring, om te weten waar we het allemaal voor doen: met elkaar genieten van het Wad. We hoeven er maar 4 per jaar te hebben, dus dat moet lukken.

De redactie van Berichten

6 jaar na dato is dit nog steeds een mooi Wad-verhaal.

Het RIF: met LNV op weg naar inhoud

Maandag 11 mei voer de Krukel naar het Smerigat met aan boord een bont gezelschap. De bemanning, twee collega schippers van LNV, drie vogeltellers van Engelsmansplaat, een vertegenwoordiger van SBB, Karel Helder en ik. Onze gastheer voor die dag: Gerrit van Brakel van LNV-Noord.

Even na de middag stak de Krukel zijn neus de haven van Lauwersoog in met een frisse noord-oosten bries in de kont en onder een stralende zon. Ze draaide naar de LNV- steiger naast de veerboot naar Schiermonnikoog. Die steiger diende als HVP voor aardig wat beschermde vogelsoorten, de hele menigte klapwiekte onder luid protest de lucht in.

We hopten aan boord, binnen enkele minuten stoomde de Krukel de haven uit, de deining in onder wolken buiswater op weg naar de rode kant van het vaarwater. Wij verzamelden ons rond de tafel, de man van SBB zocht de reling op. “Wat moet je hier? Er zijn hier nou eenmaal geen bomen”, was het commentaar van de bemanning. Gerrit van Brakel opende de bijeenkomst met de gebruikelijke aanvalshouding. “Wat we eigenlijk kwamen doen, want de zaken liggen toch duidelijk?” Tegelijk ging hij ook maar in de aanval op onze stelling dat vanaf 2002 het areaal artikel-20-gebieden steeds groter wordt. De oppervogelteller deed ijverig mee, “Of wij hun gegevens soms in twijfel trokken?”. “Julie gegevens niet, maar de conclusies die er op worden gebaseerd passen ons slecht, was onze repliek. Het is ons volledig onduidelijk hoe LNV op basis van die tellingen kan stellen dat het Rif een HVP is en “dus” moet worden afgesloten. Vanuit jullie positie in het huisje op Engelsmansplaat kan je de hele noord-westkant van het Rif niet zien.” Vervolgens ontstond een discussie over de wijze van tellen, allemaal volgens internationale standaarden, maar wel met uitkomsten die weinig ruimte laten. Het hele Rif ziet men als één gebied. Wij opperden om het in tweeën te splitsen, het oostelijke deel, waar al tijden broedkolonies zitten en wat ook een gro-

te HVP is. Dan zal je zien dat het westelijk deel geen bescherming behoeft.

Geen droogvallers, geen vogels

Een halfuurtje bekvechten leverde uiteindelijk op dat men toegaf dat feitelijk geen grond was voor de “aanbevelingen” van de telgroep. Wij uitten onze verbazing over die “aanbevelingen”. “LNV vraagt telgegevens en jullie komen ook nog met aanbevelingen, zelfs over zeehonden. Hebben vogeltellers daar ook al een mening over? Ik neem aan dat LNV ook zonder die aanbevelingen tot een oordeel kan komen.” “Wat is jullie bezwaar eigenlijk?” kwam toen op tafel. De westzijde van het Rif is een van de

mooiste plekken op het wad, Ameland in het westen, Schier in het oosten en vlak tegenover je aan de overkant van het geultje liggen honderden zeehonden te rusten. Lekker poelen om de kinderen in te laten spetteren. Weinig drukte, want lang niet iedereen durft zijn schip daar op de plaat te zetten. Nog nooit een vogel opgejaagd.

Na veel discussie werd besloten een paal op het Rif te plaatsen. Vanuit het huisje geldt dat als baken voor twee afzonderlijke telgebieden. Voor droogvallers ook, westelijk van die paal mogen we op de plaat, met inachtneming van de Erecode, dus pas van boord als eventuele vogels weg zijn. Zuid van die paal komen nog enkele paaltjes, die het gebeid markeren waar je mag droogvallen. Karel en ik juichten in stilte.

Er ontstond nieuwsgierigheid naar de praktijk van het droogvallen. “Hoe werkt dat nou precies?” Een gebied afsluiten van 3 uur voor tot 3 uur na HW maakt het voor ons volledig oninteressant. Rekening houdend met weer en wind en tij zoek je uit met een marge van ruim een uur wanneer je grond moet voelen om later, bij het opkomen van de volgende vloed weer los te kunnen komen. Als je dan wacht tot je om je schip kan lopen is het al gauw twee uur na

Op westelijk deel van het Rif mogen we weer droogvallen, let op de bebording

hoog. Er is pas reden om aan de wandel te gaan als de plaat verder droog komt, dan heb je het zo'n beetje over drie uur na hoog. Zouden jullie die kaart niet drie uur voor en na hoog zetten maar bijvoorbeeld anderhalf uur, dan kunnen wij droogvallen en jullie weten dan dat we pas drie uur na tot drie uur voor rondstruinen. "Daar ben ik tegen!" zei één van de vogeltellers met een grote grijns, hij bleek ook strandvonder te zijn.

De heren gingen vervolgens uitgebreid met elkaar in debat. Zo te horen met welwillendheid. Vragen om nadere toelichting en uitleg van onze kant leidden tot steeds meer tot begrip. "Probeer je eens voor te stellen hoe vaak daar zal worden drooggevallen? Je moet mooi vast weer hebben, met dagenlang winden zonder west of noord erin zodat er weinig deining meer is. Met een robuuste weersverwachting, bij voorkeur enkele dagen voor springtij, met laagwater midden op de dag, dat zijn de vensters waarbinnen je daar kan zijn. Je hebt het dus over enkele zomerdagen per jaar."

Het traditionele Smeriggat is snel en stevig aan het verzanden. Aan de oostzijde is nog maar weinig ruimte om een oppertje te kiezen. Oude tracks zijn weinig meer waard, ook het geultje onder de westzijde van het Rif is bijna verdwenen, in elk geval niet bevaarbaar meer, zo meldde men. Om toegang toch nog mogelijk te maken stelde Van Brakel voor om een drietal prikjes te plaatsen zodat je veilig binnen kan varen, noord van deze prikjes kan je nog droogvallen. Afgesproken werd dat Karel dinsdag 19 mei weer meevaart om de plaatsing van palen en prikken bij te wonen.

Gaandeweg kwamen verhalen over huftergedrag op tafel, hoe zeldzaam die zijn, welke categorieën dat betreft, dat je het dan niet over Wadvaarders hebt en dat het dus toch wel zonde is om zo tegenover elkaar te staan terwijl daar geen reden toe is. Sommige kajakkers, sommige wadloopgroepen, rondvaartboten en een zo nu en dan een speedboot met loslopende honden, daar zitten de echte verstoorders tussen. "Neem nou dat afgesloten gebiedje onder Schier, als je rond HW een rondje wilt maken

moet je daar een hoek van afsnijden. Het zal er wel zijn om zeehonden te beschermen, maar met HW zie je er niet één. Zinloos, dus. Als de oostgrens hier zou lopen is het hele probleem weg." Van Brakel zetten meteen een podloodstreep op de kaart.

Van Brakel zou het toch wel op prijs stellen dat wij niet onverhoeds met bezwaarschriften komen. Onze reactie: "Als afsluitingen zijn onderbouwd met serieuze waarnemingen en zich richten op het voorkomen van reële verstoringen zal je van ons geen last hebben."

En toen kwam de vraag waar ik in stilte al een tijdje op hoopte: "Zou het iets zijn als we jullie vragen bij de besprekingen over de afsluitingen voor het volgende seizoen?" "Dat zou erg helpen," zeiden wij in koor.

Toen we de haven weer binnenvoeren kwam de man van SBB wat witjes weer binnen. Karel en ik stapten na het aanleggen met knorrende magen de wal op, op zoek naar haring en bier.

Naschrift:

Er staat inmiddels een paal op het Rif die het oostelijk en westelijk deel van elkaar scheidt. De bebording is daar maatgevend. Zolang die bordes er staan heeft het groene hekje op de kaart voor het westelijk deel van het Rif dus geen betekenis meer.

Jan Asselbergs

**“ELKE VOGELAAR WIL HET LIEFST OP PLEKKEN ZIJN
WAAR HET EIGENLIJK NIET KAN”**

·Gesprek met Kees de Pater van Vogelbescherming Nederland

Door Martin Berk

De Wadvaarders ontvingen destijds, najaar 2007 van het Ministerie van LNV vogeltellingen op het Rif (zie kader) die volgens LNV duidelijk moesten rechtvaardigen waarom het Rif afgesloten zou moeten blijven. Jammer dat LNV daar verder geen uitleg bij gaf. Daarom zijn we met de cijfers maar eens naar Vogelbescherming Nederland gegaan met de vraag om uitleg. En daar hadden we een ontmoeting met hoofdcommunicatie, Kees de Pater. Boeiend gesprek omdat Kees naast fanatiek vogelbeschermers ook actief wadvaarder is. Iemand die het dualisme van bescherming en vrij en verantwoord varen in zich verenigd voelt. Wat volgt is een boeiend gesprek over vogels, vogelbescherming, natuurbeleving en wadvaren.

Kees de Pater aan boord

Kees de Pater is 50 jaar, en werkt vanaf 2002 bij Vogelbescherming Nederland. Zijn voorliefde voor vogels of zoals hij het zelf noemt ‘ernstige hobby’ is ontstaan als jongen van ongeveer 13 toen hij lid werd van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN) in Hengelo.

‘Van huis uit waren wij geen vogelaars, maar wel buitenmensen. Veel wandelen, veel in de natuur. Maar met het lidmaatschap van de NJN kwam de ontdekking van de vogels. Dat was spannend. Er valt veel te ontdekken aan vogels. Hoe ze eruitzien, hoe ze zich gedragen, waar ze zich ophouden, hoe je ze kunt herkennen. Er is ook altijd het onverwachte element. Je weet nooit wat je gaat tegenkomen en het is elke keer weer een verrassing. Vogels zijn ook op veel plekken te zien. Je hoeft er niet ver voor te gaan. Zo zag ik pas vlak bij mijn huis in Almere hoe een havik een eend te grazen nam door hem gewoon onder water te drukken en te verdrinken. Niet leuk voor de eend, maar wel een fascinerende film die zich voor je ogen afspeelt. En vogels zijn vaak ook gewoon mooi om te zien: sierlijke vormen, mooie kleuren.’

Uit dezelfde fascinatie met natuur en het buitenleven is ook zijn liefde voor het Wad ontstaan. ‘Wij hadden vroeger regelmatig vakanties met een BM, dus ik heb al vroeg zeilen geleerd. En in mijn studententijd ging ik jaren achtereen met een botter het Wad op. Dat waren altijd zeil- en scharreltochten over het Wad. Ik heb met de botter leren varen, droogvallen, manoeuvreren. Ik heb al vroeg samen met een vriend een zeiljacht gekocht en nu hebben wij samen een Westerley Consort. Een kimkieler van 9 meter met een diepgang van 90 cm, een echte waddenboot. We liggen in Zoutkamp, ik vaar dus veel in weekenden op het oostelijk Wad. Ik ken het Rif ook op mijn duimpje. Voor de lange vakanties gaan we naar het Duitse Wad en afgelopen jaar ben ik buitenom naar Denemarken gevaren. Overigens heeft het wadvaren wel mijn voorkeur boven IJsselmeer of Noordzee. Het Wad is veel

afwisselender, spannender en mooier’.

Kees de Pater is geen lid van de wadvaarders. Waarom eigenlijk niet?

‘Dat past niet bij mijn gevoel. Ik vind het belang van het wadvaren ondergeschikt aan het belang van de natuurbescherming. Ik voel me op het Wad altijd op bezoek bij de vogels, voor wie het Wad hun eigen huis is. Als bezoeker respecteer ik hun leefgebied. Vogels zijn afhankelijk van dit leefgebied, wadvaarders niet. Vogels hebben geen keuze, wadvaarders wel. Dus voor mij is het feit dat gebieden in het Wad afgesloten zijn, of waar restricties voor gelden geen probleem. Integendeel. Het is uit allerlei onderzoek duidelijk dat vogels de dupe zijn van menselijk handelen. Dat ze daarvoor beschermd moeten worden is ook vanzelfsprekend en dat bescherming helpt is door onderzoek vastgesteld. Op het Wad gaat het niet goed met de scholekster, de kanoet, enkele sternsoorten en de eiders. En natuurlijk komt dat niet door de verstoringen, maar eerder door bijvoorbeeld de jarenlange mechanische schelpdiervisserij. Maar alle beetjes in de bescherming helpen. Je kunt op veel plekken op het Wad zonder restricties varen, droogvallen, ankeren. Er zijn plekken afgesloten, maar is dat nu zo erg? Vergelijk het met een bezoek aan goede vrienden, dan is het toch ook niet vanzelfsprekend dat je slaapt in het bed van je gastvrouw’.

En dan krijg ik een klein hoorcollege over de betekenis van het Wad in de internationale bescherming van vogels. Het Wad als schakel

tussen de Noordelijke toendra’s en de Afrikaanse vogelgebieden. De enorme afstanden die vogels moeten overbruggen en waar het Wad zo’n mooie rust en fourageerplek voor is. ‘Vogelbescherming is onderdeel van Birdlife International want het beschermen van vogels kan alleen in internationaal verband. Daarom moet Nederland het wadengebied ook koesteren als belangrijke schakel in de internationale natuurbescherming’.

Kees neemt de cijfers van het Rif erbij. (zie kader) ‘Ik ken het Rif goed. Het is één van de mooiste droogvalgebieden van het Wad dus het is jammer dat het afgesloten is, maar ik begrijp het wel. Het Rif is een hoogwatervluchtplaats voor een groot aantal vogels en vogelsoorten. Hij wijst als voorbeeld op het grote aantal kanoeten strandlopers (9000). ‘Dat is ongeveer 15% van de landelijke populatie en dat zit op dat kleine stukje Rif te rusten. Die vogels vliegen al op bij menselijke beweging vanaf een halve kilometer. Daar moet je dus altijd ver vandaan blijven. Er is voor de vogels al onrust genoeg door vliegtuigjes en roofvogels.’ Kees ziet ook wel dat de wadvaarders zichzelf een grote discipline kunnen opleggen in het voorkomen van verstoringen. ‘Maar ik heb ook zelf uit eigen waarneming zo vaak gezien dat er honden worden loslaten, dat er feestjes gehouden werden op het strand van het Rif, dat er gevliegerd werd. Met als gevolg: grote onrust onder de vogels. De goeden leiden helaas altijd onder de kwaden. Ik vind het niet erg om onder

Soortgroep	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07
fuut, aalscholver, reigers	80	114	190	140	200	415	130
ganzen	48	45	6	100	97	265	89
eenden	2010	940	750	1200	5200	1352	2504
roofvogels	0	1	1	2	2	2	3
steltlopers	13500	15410	17158	32050	22872	68010	52063
meeuwen & sterns	4900	4200	2945	2500	16900	9333	7546
aantal tellingen	17	13	13	27	25	30	24
maximum aantal vogels	22701	17918	17794	33895	44750	70774	56602
gemiddeld aantal vogels	6341	6120	6856	8391	6421	13781	15513

Engelsmanplaat met wat meer afstand en een goede kijker de vogels op het Rif te bekijken. Overigens valt er ook vanaf je boot nog veel meer te zien van de vogels rond de vloedlijn bij je eigen schip. Fascinerend hoe vogels verschillend met het Wad bezig zijn. Als je daar wat van weet kun je er uren naar kijken. Je kunt je schip gebruiken als vogelhut, vogels zijn niet bang voor drooggevallene schepen'.

Uit de cijfers blijkt volgens Kees dat ook in de zomermaanden, met name augustus, 'uitgehongerde steltlopers' na een lange vlucht uit het hoge noorden het Rif gebruiken als hoogwatervluchtplaats. Ze zoeken voedsel bij laag water op de wadplaten en trekken zich bij hoogwater terug op het Rif, dan hebben ze alle rust nodig op te vetten voor de verdere reis naar Afrika. Nog een reden om extra voorzichtig te zijn. 'Wadvogels kiezen vooral uitgestrekte open gebieden omdat dat veilig is voor ze. Ze kunnen de roofvogels van ver aan zien komen. Hinderlagen kunnen op het Wad niet gelegd worden. Maar dus zien ze ook mensen al van heel ver aankomen'

Hij herkent het gevoel van de Wadvaarder om juist op plekken te willen komen waar het niet mag. 'Ook vogelaars willen het liefst naar plekken waar het niet kan en waar je vlak bij de vogels bent. Soms lukt dit met een omweg bijvoorbeeld met vogelhutten of natuurlijke bescherming van de omgeving. Maar er zijn nog zoveel mooie plekken op het Wad waar je wel kunt komen. Het ontdekken daarvan is ook een spannende beleving en daar kan de vereniging Wadvaarders een grote rol in spelen door het onderling uitwisselen van mooie plekken'.

'Overigens vind ik het wel essentieel dat de afsluitingen en beperkingen op het Wad goed worden uitgelegd. Alleen wat cijfers opsturen vind ik niet genoeg. LNV kan wel wat meer investeren in de uitleg. Voorlichting daarover willen wij overigens ook graag geven. Ik vind dat dat veel te weinig gedaan wordt op het Wad. In de havens, bij de sluizen. Je moet veel meer uitleggen, de mensen betrekken bij de natuur- en vogelbescherming op het Wad. Ik vind het ook

nodig dat de Wadwachten er komen. Onbegrijpelijk dat dit door het Waddenfonds is afgewezen. Je kunt veel begrip kweken met voorlichting, want alle wadvaarders zijn tenslotte ook vogel- en natuurliefhebber. En wat is beter dan voorlichting ter plekke'

NAWOORD

Ten tijde van het interview was nog niet bekend dat LNV het westelijk stuk van het Rif weer open zou stellen. Wij vroegen Kees op de valreep voor het sluiten van Berichten 73 naar zijn reactie op dit bericht:

'In de eerste plaats prettig voor wadvaarders die willen genieten van dat prachtige stukje Wad. Ik ga er van uit dat LNV goed naar de telgegevens heeft gekeken en naar de exacte plek van de HVP. Mocht blijken dat hierdoor veel verstoring ontstaat dan zullen we natuurlijk wel bij LNV moeten aandringen op opnieuw sluiten.

Als een HVP duidelijk minder belangrijk wordt doordat er minder vogels komen is er iets aan de hand, dan moet onderzocht worden wat de reden is en zal Vogelbescherming aandringen op maatregelen. Een achteruitgang hoeft natuurlijk niet perse door de recreatie te komen, maar dat valt wel goed vast te stellen door te kijken naar hoe vaak een plek wordt verstoord.'

Kees de Pater, geïnterviewd door Martin Berk

LET OP: Betonning op het Duitse Wad is veranderd, op enkele voor ons belangrijke plaatsen.

Op donderdag 30 april voeren wij Lauwersoog uit, om via het Groninger Wad en de Eems een rondje Schier-buitenom te gaan doen. Omdat we het Ra-wadje net niet haalden, moesten we vrijdagochtend in alle vroegte de Gulliver verhalen van ZOL 44 naar Ra 10. Om 04:00 uur was het natuurlijk nog stikdonker, maar er was ook een dichte mist. Met enig zoeken en het betere gokwerk lukte het ons het schip in dieper water voor anker te leggen. Om 05:00 uur weer te kooi. Een paar uur later opstaan om met afgaand water de Eems uit te varen en dan over de Noordzee terug naar Lauwersoog. Een mooi plan, de drie oostelijkste eilanden van ons Wad-dengebied vanaf de Noordzee zien liggen in de zon... Helaas bleef ons vaargebied de gehele dag gehuld in dikke mist, die maar niet wilde optrekken. Met de zwakke Noordenwind werd er steeds weer nieuwe zeemist aangevoerd. Op het Wad was het die dag vanaf het middaguur trouwens stralend mooi weer.

Behalve door de mist werden wij vrijdagochtend ook gehinderd door het feit dat we de tonnen van de Alte Ems maar niet konden vinden. Wel de gele tonnen van de Ankerreede, maar nergens groene of rode tonnen zoals we die verwachtten. En toen we er uiteindelijk dan een te pakken hadden, klopte het nummer niet. De kaart van 2009 geeft de contouren van de geulen nauwkeurig genoeg aan om met behulp van de GPS een veilige koers te varen, dus we hebben ons wel gered. Maar vreemd was het wel. Bij thuiskomst de onvolprezen website van onze vereniging geraadpleegd. Blijkt dat de tonnen verlegd zijn in Noordoostelijke richting. De Alte Ems loopt nu tussen het ankergebied en de Meeuwenstaart in. En dat is gebeurd op 15 april, twee weken voordat wij er voeren.

Er is meer veranderd op het Duitse Wad. Niet alleen de Alte Ems maar ook de OsterEms is

drastisch verlegd. Het Borkumer Wattfahrwasser is aan het verondiepen, wordt verlegd. En het Norddeicher Wattfahrwasser is niet meer betond of bekrikt!!

Voor het laatste nieuws: zie onze onvolprezen website: het Norddeicher Wattfahrwasser is wel weer bekrikt.

Voor uitgebreide informatie over de veranderingen op het Duitse Wad, zie de volgende website: <http://www.filo.nl/users/oostwant/duitse-diepten.php>

Daar staan niet alleen de mededelingen in tekst, maar er zijn ook kaartjes te vinden van de ingrijpendste wijzigingen, waarvan sommige voor ons Wadvaarders van groot belang zijn. Enkele van de meest relevante heb ik hierboven al vermeld.

Maarten Snel

Onze wederwaardigheden in het land van Knud

Hej, hej,

Naar goed Hollands gebruik beginnen we met het weer. Na ruim 10 dagen verbluffende uitbundigheid schakelt de Deense zomer een tandje terug. Licht wisselvallig met 's-nachts een buitje. De temperatuur blijft aangenaam, de oostelijke wind is vervangen door een (zuid)westelijke. De voorbode van hoospartijen en storm.

In de aanloop tot ons verblijf in het Deense wilde het ook al niet echt vloten. Een dag verwaaid in Hindeloopen -vaste prik- twee dagen op Spiekeroog -prettig- en drie -zo is het wel genoeg- op Wangeroog, maakt dat we al een kleine week liggen te wachten op minder wind.

Nu brengen verwaaidagen ook evenredig voordeel. Zoals algemeen bekend wil het op verwaaidagen en vooral tijdens dan veelvuldig voorkomende buien wel eens met bakken tegelijk uit de hemel vallen. Dan lig je op een verwaaidag mooi in een haven, dus kun je in een café, of gewoon binnen gaan zitten. Als je vaart, sta je buiten. Het voordeel is evident.

Met uitzicht op nog meer storm in de Duitse Bocht varen we maar weer eens over het wad naar Bremerhaven en over de Geeste en Hadelnerkanaal naar de Elbe. Na een dag Kielerkanaal-hakt er altijd in- gaat het richting Denemarken. Zeiltje erop- was wel al weer een week geleden- komen we niet verder dan het vijf mijl noordelijker gelegen Strande. Reden, de beloofde W4-5 is bijgesteld tot W8 in de middag. De volgende dag hebben wij de weergoden eindelijk tuk. Door extra vroeg -6 uur- te gaan varen, willen we voor de gebruikelijke middagstorm de oversteek naar Marstal achter ons hebben. Om half een zijn we in Marstal, om half twee staat er weer

Dikke wind naar Troemse
een dikke W7. Ha, ha!

Ondanks dat varen we op het fokje door naar Rudkøbing, waar we de volgende dag de Barraban ontmoeten met Carola, Mark en hond Roef, een jong ver familielid van onze Boots. Nog

geen vijftig meter naast ons -meer naar de kust, dat wel- vaart een jacht met een enorme klap op een rots, duikelt voorover en vervolgt zijn weg. De schipper kijkt wat daas om zich heen, alsof om te kijken of niemand het gezien heeft, z'n vrouw gaat van schrik de ramen zemen. Zo moeten de Vikingen ooit in Amerika zijn gekomen. Ondanks de platbodem nemen we toch wat meer afstand.

Na een extra dag in Rudkøbing -inderdaad, harde wind- verkassen we vervolgens naar onze ankerbaai van zes jaar geleden bij Troense in de Svendborg Sund. Langs zij de Barraban maken we kennis met het fenomeen 'Cobben', afgeleid van Cobb. Een machine om met behulp van een minimale hoeveelheid steenkool voedsel van zwarte randen te voorzien. Inmiddels kennen we mensen die al maanden iedere dag blijhartig barbecueën. Hoeveel meter worst kan een mens verdragen?

Svendborg is voor ons het typisch Deense provinciestadje. Een aantrekkelijk, licht geaccidenteerd centrum met een gevarieerde middenstand. Oude pandjes, veel met vakwerk, weinig aluminiumstrakke gevels, hier en daar een beetje versleten. Hofjes met keienstraatjes, een aardig plein en overal een kleurenzee van stokrozen. Deens kneuterig, ouderwets.

Via Svendborg naar Avernakø in de zuid-Fuense archipel, een eilandengroep tussen Fuenen, Als, AERØ en Langeland. We blijven er drie dagen, vanwege de rust, de ongereptheid en uiteraard de wind. Een haventje voor tien schepen, een boerenechtpaar dat havenmeestert, broodjes bakt en ijs verkoopt uit hun keukenraam, een havenpoe met Siberische voorouders. De gepensioneerde visroker woont in een paradijselijk beschutte vallei, met een vijgenboom en een wijngaard. Zijn zalm en haantjes smaken perfect en z'n verhalen zijn onuitputtelijk. Ooit was hij de grootste Deense haring-exporteur naar Nederland. Urker vissers kwamen bij hem voor de wal en kochten tonnen haring als ze zelf geen zin hadden om te vissen.

Beroemd was ook zijn ministerharing voor leden van het Deense kabinet. Zonder kop en geen ruggengraat!

Hier ook stalletjes langs de weg met groenten, aardappels en kruiden uit de eigen tuin. Een prijslijst erbij en een potje voor het geld. Het is simpel en het smaakt meesterlijk.

We wandelen door de heuvels met verlaten aanplant van appel- en walnotenbomen, sierbloemen als lathyrus en lavatera en langs het strand. Daar vinden we van alles, veel lege plastic flessen, maar ook één met een briefje, sloopstoebehoren en een aan de rand van de branding diep slapende oostzeescholver, die pas wakker schrikt als Boots z'n neus tussen zijn veren steekt. Uitrusten doen we op een bankje met

Zeegras zoals het bedoeld is

een comfortabele rugleuning van zeegras.

Voor het strand ligt een groot Vikingschip al een paar dagen te wachten op minder wind. Net als we langsfietsen vertrekt het met zeker twintig man aan de riemen, om een kwartier later zeil te zetten.

In Dyreborg, een iets groter klein haventje liggen we weer achter de Barraban en een dertigtal Deense jachten. Zoals overal, eten de Denen niet aan boord, maar aan ruim aanwezige picknicktafels, die alle standaard voorzien zijn van barbecues, aangevuld met eigen exemplaren. Alleen die Hollanders eten weer op hun eigen schip.

Na scheepsberaad met Mark en Carola, besluiten we vanwege de wind en de verwachtingen terug te gaan en via Svendborg naar Lundeberg te varen om van daaruit de Grote Belt te bedwingen. Daar voltrekt zich binnen een uur, het wonder van de zomer. De wind wordt (zuid)oost en valt grotendeels weg. We zitten tot laat op het terras en laten ons vermaken door een lokaal orkest van doordringend zingende, rokende en bierdrinkende vrouwen en een enkele kerel, met harmonica's, een gitaar en toeters. Een zingende zaag completeert het gezelschap dat doet denken aan het vroegere Nederlandse daklozen-orkest van Vuile Mon en z'n vieze gasten.

We proberen de volgende dag vroeg naar Agersø te zeilen, maar na twee mijl valt de wind weg. Op de motor bereiken we onze bestemming. Ook de volgende dag motoren naar Skaelskør dat aan een diepe, met weilanden omzoomde inham ligt. Een beetje als kwelders. Het stadje is net groot genoeg om alles in huis te hebben. Een geldautomaat en winkels en terrassen om het weer uit te geven. We varen snel door, zeilend onder de brug over de Grote Belt naar Reersø, waar we wegens algehele drukte een meter of vijftig verwijderd van de Barraban voor anker gaan. De volgende dag gaan we alsnog naar binnen en we blijven nog een nacht. Uit eten in de lokale kro. Een Deense combinatie van beddenverhuur en eethuis met verstand van Deense pot en vissen bakken. Deense pot wil zeggen, gekookte aardappels, rode bieten en-of rode kool, eeuwige ijsbergsla, verse doperwtjes, worteltjes zo van het land en gebakken rødspeette (schol) en dergelijke. Vlak voor vertrek slaan we ruim in bij de bij de zalmkwekerij in de Grote Belt horende vishandel/rokerij. Alles knettervers, om je vingers bij op te eten.

Een liefelijk oostenwindje laat ons bootje vredig over de gladde zee glijden. Er is geen wolkje aan de lucht en de zon straalt op ons neer. Tot we voorbij de noordwestelijke kaap van Røsnaes uit de beschutting van Sjælland komen. Een frisse bries en een deining die vanaf de Zweedse kust de gelegenheid heeft gehad een serieus

karakter te krijgen. We duiken zo snel we kunnen achter de bescherming van Sejerø, onze volgende bestemming. Hoog aan de wind is het eiland door de wisselende stroom nauwelijks te bezeilen.

In de avond zetten we eindelijk voet aan wal. Het is druk in de haven. Afmeren tussen twee schepen, met tussenin een klein stukje vrij voor het zwaard. We worden geholpen door een Deense motorbootschipper die zijn knots van een maagdelijk wit stootkussen uitleent om onze operatie te laten slagen. De schipper van een van de door ons geënterde schepen kan het allemaal niet zo waarden, maar wordt door onze nieuwe vriend onverbiddelijk met de neus op de Deense feiten gedrukt. Of je accepteert dat een schip langsij komt, of je verkast zelf. Dat laatste gebeurt de volgende dag dus. Het is de wet. De drukte hangt samen met een muziekfestival op het eiland, waarvan flarden over de rand van de klif tot ons komen. Maar verder dan een wandeling over het strand komen we die avond niet.

Dat doen we de volgende dag te fiets. Prachtig, schitterend, Deens. Je verwacht niet anders. Isolde krijgt snorkelles van Carola en Marc en komt enthousiast terug. Zeesterren op een steen, een kreeft, scholen vis, toe maar. 's-Avonds afscheidmaaltijd met de baasjes van de Barraban en Roef, die doorvaren richting thuishaven Helsingør, terwijl wij noordelijker het Kattegat opgaan richting toeristen- en tuinbouweiland Samsø.

Na een stuk motoren steekt de wind op en we zeilen het fenomenale wild en archeologische park van de Stavns Fjord in naar Langør. De tweehonderd zeehonden waar heel Denemarken trots op is, zijn even vissen. We krijgen ze in ieder geval niet te zien. Natuurpark wil hier zeggen dat je er niet met je schip mag varen, maar met je rubberboot wel. De archeologie wordt verzorgd door de vele restanten uit de Vikingtijd. Die hadden in de fjord een marinebasis, waarvoor ze zelfs een kanaal dwars door het

eiland groeven, om op die manier de vijand uit onverwachte hoek te kunnen treffen.

We nodigen onze Deense motorbootvrienden uit voor een glaasje wijn op de Blauwe Vinvis. Dat lijkt voor Denen volstrekt ongebruikelijk, maar levert nadat de zichtbare verbazing is overwonnen, wel een genoeglijke avond en veel tips voor volgende bestemmingen op. We zien ze weer op Tunø en later op Endelave.

We varen nu naar Rosenvold, een minihaventje aan de ingang van de Veljefjord, op de kust van Jutland. Daar stopt voorlopig de zomer. Het is weer mooi geweest.

Wordt vervolgd in Berichten 74

Groetjes, Gerke & Isolde

En groet van Boots, de zee-hond

ER WORDT TE VEEL UITGEGAAN VAN VERSTORING

Een bioloog op de barricade

Naam: Ciska van Geer-Plesman

Leeftijd: 55 jaar

Woonplaats: Woudsend

Getrouwd met Frans van Geer

3 zoons: Pieter, Erik en Bart

*Opgeleid tot bioloog, werkzaam als manager
van een huishouding*

Functie binnen het bestuur: lid

Sinds de afgelopen jaarvergadering vormt Ciska van Geer het vrouwelijk element in het bestuur van de vereniging Wadvaarders.

Haar vrouwzijn zal ongetwijfeld een rol hebben gespeeld om haar voor deze functie uit te nodigen, haar achtergrond als bioloog vormde wellicht een doorslaggevende factor. Want nu is er binnen het bestuur iemand die op biologische gronden kan argumenteren. En dan gaat het vooral om argumenten tegen het afsluiten van mooie droogvalplekken omdat er sprake zou zijn van verstoring, met name voor de zeehondenpopulatie.

Ciska komt direct in verzet; "Het argument verstoring wordt veel te makkelijk gehanteerd. Het woord gewinning komt blijkbaar niet in alle woordenboeken voor. Het is zover ik weet niet aangetoond dat zeehonden beter gedijen door dat er rustgebieden voor hen zijn. En met name de grijze zeehond schijnt van nature al minder schuw te zijn dan de gewone zeehond. Het gaat er natuurlijk wel om dat de dieren hun jongen groot kunnen brengen en dat kan natuurlijk niet als we ze steeds het water injagen. De regel van aangelijnde honden is dus bijvoorbeeld heel goed. Maar ik denk dat als een zeehond zo nu en dan zijn kop eens opletten opsteekt, het echt geen ramp is. Het gaat ook om een stukje opvoeding van ons mensen. En daar wordt nu met de erecoode aandacht aan besteed".

Ciska van Geer is geen groentje op het Wad. Reeds als zeer jonge vrouw mocht ze samen met haar vriend, later haar man Frans, de Lemmer aak van haar ouders lenen. "We varen al 35 jaar op het Wad en we maken de 50 jaar vol. Nee, zo mag ik het natuurlijk niet zeggen; we hopen de 50 jaar vol te maken.

We zijn al vanaf het begin lid van de Vereniging Wadvaarders en hebben toen ook bewust opgezegd als lid van de Waddenvereniging. Ze bleken niet aan te sluiten bij onze wadbeleving. Ze wisten er eerlijk gezegd niks van. Wij waren op Ameland waar een markt was met een kraam van de Waddenvereniging. Wij wilden van de vrijwilliger weten hoe het met de afgesloten gebieden zat. Ik vroeg hoe je kunt weten waar je precies wel en niet mag varen. Het antwoord was: "dat zie je wel aan de bordjes." Toen dacht ik dus, dit is het niet meer.

Even later hoorden we van de havenmeester van Schiermonnikoog over een nieuwe club waar hij heel enthousiast over was. De beslissing was toen snel genomen. Dat was ongeveer 20 jaar geleden, in het jaar van de oprichting van de Wadvaarders."

FAMILIESCHIP

"Wij varen nog steeds met het familieschip van vroeger, een aak van 12,5 meter. Vroeger leenden we het en op een gegeven moment konden we het overnemen. Dat vloog me eerst wel aan want dan ben je ook verantwoordelijk voor het onderhoud. Ik had daar geen beeld van, maar we hebben het gered.

Onze boot is een eenling. Dit jaar heb ik van iemand gehoord dat het elementen bevat van de Zeemeeuw en de Grote Beer, twee bekende Lemmer aken. De boot is van 1973."

"Het Wad heeft altijd iets speciaals voor ons gehad, hoewel ik het in de beginjaren niet altijd ontspannend vond. Als we 's nachts los kwamen, lag ik altijd te luisteren. Toen de kinderen klein waren gingen we daarom een weekje op het Wad en een weekje naar binnenwater. Je draagt uiteindelijk ook een grote verantwoordelijkheid en vakantie is genieten voor allemaal.

Ciska aan het roer

Wij zijn solitaire vaarders. Volgens Frans is de Vereniging Wadvaarders eigenlijk een hele aparte vereniging, namelijk een vereniging van mensen die graag even alleen willen zijn. Onze jongens zijn ook erg enthousiast. Ze varen nu net zoals wij dat altijd doen en deden. Dus hebben we het niet verkeerd gedaan. “

Aanvankelijk was Ciska “stil” lid van onze vereniging. Ooit bezochten ze een vergadering in Zoutkamp, maar vanuit hun toenmalige woonplaats Pijnacker en met drie jonge kinderen en het schip in Enkhuizen, was de drang verder niet groot. “Maar toen we eenmaal naar Friesland zijn verhuisd, werd alles anders. Ik heb een aantal keren meegeholpen met het organiseren van de jaarvergaderingen. Dat was een hele gezellige periode. En nu ben ik dus gevraagd voor het bestuur en dat bevalt prima. Jan leidt de vergaderingen goed. Hij is besluitvaardig en eindigt op tijd.

Zelf houd ik me vooral bezig met alles wat er speelt in het kader van Natura 2000. Op basis van het convenant is een leidraad geschreven en die ben ik gaan lezen. Dat is een behoorlijk lijvig werk en dat heb ik bovendien alleen digitaal, tot mijn ergernis trouwens.

Er staat in dat er voor de grijze zeehond mogelijk nieuwe gebieden aangegeven moeten worden. Ik dacht meteen: dit kan niet waar zijn, dat er weer een nieuwe reden zou zijn voor meer afsluitingen. En er is helemaal niet aangetoond dat het effect heeft. Daar ben ik nu dus mee bezig, om daar duidelijkheid over te krijgen. De zeehonden gaan niet zo gauw ten onder, het

betekent echt niet het einde van de soort. De zeehond kan goed aan de mens wennen, maar daar is geen onderzoek naar gedaan. Er is geen evaluatie over het effect van rustgebieden. Er wordt uitgegaan van een soort streef-aantal en op zich is dat al moeilijk want een epidemie kan er ook aardig inhakken. In Wageningen doen ze veel onderzoek en in internationaal verband, met die mensen moet ik gaan praten. Maar het zal veel tijd kosten om het allemaal uit te zoeken en ook nog wetenschappelijk verantwoord op te schrijven. Dat de waterkwaliteit nu veel beter is dan een aantal jaren geleden heeft in elk geval een gunstig effect gehad op het welvaren van de zeehonden.”

REGELGEVING

“De regelgeving moet geformaliseerd worden. Er komen steeds meer belangengroepen met niet dezelfde belangen. Er komen ook steeds meer deelactiviteiten. Er komen nu bijvoorbeeld ook gebieden voor het surfgebeuren. De kaart wordt steeds gecompliceerder. Er worden bijeenkomsten belegd in het kader van Natura 2000 met alle belangengroeperingen. Er worden dan plannen uitgelegd en procedures besproken in een poging alles op elkaar af te stemmen.

Neem bijvoorbeeld de mosselzaadinvanginstallaties. Die zijn onverlicht. Daar kunnen we tegen opbotsen. Ja, wordt er dan gezegd, maar die liggen buiten de vaargeul. Niet iedereen beseft dat wij ook 's nachts varen en juist graag buiten de vaargeul. Als je er niet bent om dat te zeggen, laat je de beurt voorbijgaan. Wij vinden dus dat er lampjes op moeten, en het moet duidelijk zijn dat de wadvaarder echt niet blind kan varen op een oude kaart.

Natuurlijk krijg je niet altijd je zin, maar het is belangrijk in gesprek met elkaar te blijven, in plaats van voor de rechtbank zaken uit te vechten. Ik vind die Natura 2000 bijeenkomsten hartstikke leuk. En ook al heb je botsende belangen, we proberen het toch wel met elkaar leefbaar te houden.”

Van gewone zeehond tot speerpunt.

door Ciska van Geer

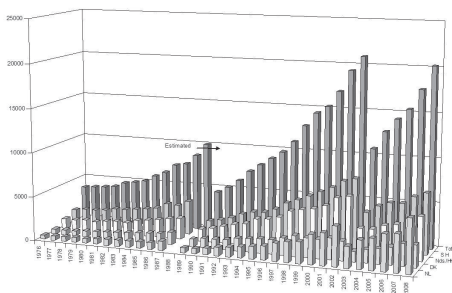
POPULATIE MET PIEKEN EN DALEN

De gewone zeehond (*Phoca vitulina*) kan de mens op het Wad niet missen. Het grootste roofdier van ons land is een goed en veel bekeken bewoner van de Noordzee, Oostzee en Waddenzee, die in veel gevallen het eerste levenslicht op het Wad heeft aanschouwd. Het vergaat de zeehond op dit moment uitstekend, maar de geschiedenis van de populatie van de gewone zeehond laat pieken en dalen zien. Rond 1950 leefden er zo'n 3000 gewone zeehonden in de Nederlandse Waddenzee, en in die tijd werden er in Nederland jaarlijks 500 tot 600 afgeschoten. Vissers zien zeehonden nu eenmaal als een concurrent, maar door een dramatische achteruitgang in de zeehondenpopulatie kregen in 1962 natuurwaarden een hogere prioriteit. De jacht op zeehonden werd verboden, althans in Nederland. Tot 1975 mocht er in Duitsland nog wel op zeehonden worden gejaagd. De voormalige jagers ontpopten zich tot beschermers en gingen zich over huilers ontfermen. De basis voor een zeehondenstation in Norden-Norddeich was gelegd. Ook elders werden opvangstations voor jonge zeehonden ingericht en er ontbrandde een discussie over het vrijlatingsbeleid. In de Nederlandse wet werd vastgelegd dat aangesterkte of in gevangenschap opgegroeide dieren binnen een half jaar na binnenkomst in de opvang klaar moesten zijn voor uitzetting in het wild. Het is duidelijk niet de opzet om gehospitaliseerde dieren aan de wilde populatie toe te voegen.

De omvang van de populatie gewone zeehonden in de Waddenzee nam toe, maar in 1965 zette opnieuw een daling in aantal in. Halverwege de zeventiger jaren bereikte de populatie een absoluut dieptepunt. Schattingen van aantallen op het Nederlandse Wad liepen uiteen van 275 tot 500 dieren. Er werden slechts weinig

jongen geboren en de dagen van de zeehond in de Waddenzee leken geteld. In Nederland zocht men de oorzaak van de teruggang in de vervuiling van het zeewater en als gevolg daarvan de opslag van PCB's (polychloorbifenyilverbindingen) in het vet van de zeehonden. In Duitsland werd de oorzaak gezocht in het seismografisch onderzoek ten behoeve van aardolie- en gaswin-

Number of Counted Harbour Seals in the Wadden Sea since 1975

ningen en in een toename van de recreatieve zeehondentochten.

Maatregelen konden niet uitblijven. In ons land kwam een verbod op het gebruik en de lozing van PCB's en DDT en in het Waddengebied werden "rust"gebieden voor de dieren ingesteld: zandplaten waar de dieren ongestoord zouden kunnen rusten, zogen en verharen. De natuurlijke populatie heeft zich na instelling van deze maatregelen voorspoedig hersteld. In 1987 worden zo'n 1000 dieren op het Nederlandse wad geteld.

Hoewel maatregelen ter beperking van de vervuiling van het zeewater aanvankelijk een daling gaven van de hoeveelheid schadelijke stoffen in de Waddenzee, werden sinds eind jaren tachtig concentraties gemeten die nagenoeg op hetzelfde niveau bleven. Vooral PCB's blijken hardnekkig te zijn. Het gif hecht zich vast aan slibdeeltjes in het zeemilieu en laat nog steeds sporen achter. Inmiddels wordt er een verband gelegd tussen opname en opslag van PCB's en andere schadelijke stoffen in de vetreserve van de zeehond en aantasting van het afweersysteem van het dier.

MONITORING

Om beter zicht te krijgen op die natuurlijke populatie zeehonden werd de behoefte aan informatie steeds groter. Sinds 1978 waakt een Trilateral Seal Expert Group (TSEG) over de zeehonden. Tellingen worden gecoördineerd en vanuit vliegtuigen in de Deense, Duitse (Schleswig-Holstein en Niedersachsen) en Nederlandse waddengebieden uitgevoerd. Regelmatig komen deskundigen bijeen om elkaar te informeren en zo beter inzicht te krijgen in de samenstelling en mogelijke trends in die samenstelling van de populatie gewone zeehonden aan de hand van het geheel aan verzamelde gegevens. De gezondheid van de populatie wordt afgemeten aan het voortplantingsvermogen, de leeftijdsopbouw en de overleving van de dieren in hun natuurlijke omgeving, karakteristieken die ook een aanwijzing zouden kunnen geven voor wat men noemt de draagkracht van de Waddenzee. Er moet voor alle dieren plek en voedsel zijn. En als de kwaliteit van het ecosysteem achteruit gaat, valt te verwachten dat aan het eind van de voedselketen de gevolgen het makkelijkst zichtbaar en meetbaar zijn. De zeehond wordt een symbool, de thermometer van het ecosysteem op het Wad en in die hoedanigheid met veel respect bejegend.

Deze tellingen, die worden uitgevoerd tijdens het geboorteseizoen in juni en juli en daarna gedurende de verharingsperiode in augustus, kunnen een benadering van een totaal aantal geven. Probleem is dat een storm of onverwachte verschuiving van het voortplantingsseizoen voor onvergelykbare waarden kan zorgen. En incidenteel kan in vogelvlucht een grijze zeehond voor een gewone zeehond worden aangezien. Ook zoeken niet alle zeehonden op hetzelfde moment de plaat op. Studies o.l.v. de Zweedse zeehondenbioloog Tero Härkönen maakten in dit verband duidelijk dat zo'n 30 % van het totale aantal dieren zich tijdens tellingen onder water bevindt. Nog later leverde onderzoek met behulp van kleine, op enkele dieren bevestigde zendertjes het onomstotelijke bewijs dat de gewone zeehond niet bepaald wat je noemt

honkvast is. In twee weken tijd zwemt een zeehond met het grootste gemak van Texel naar de monding van de Eems. Een verhuizing van de Delta naar de Wadden of, als het zo uitkomt, naar de Engelse kust behoort ook tot de mogelijkheden. Zo goed als zeker kunnen alle gewone zeehonden in de Delta, the Wash en de Waddenzee en misschien ook wel de dieren die rond de Orkney-eilanden en in de Oostzee zwemmen tot één en dezelfde populatie gerekend worden.

EEN BESCHERMDE POPULATIE

Het vergaat de gewone zeehond goed. De omvang van de huidige populatie is meer dan het zeventvoudige van wat in 1978 als een levensvatbare populatie werd beschouwd. Uit het aanhoudend hoge geboortecijfer kan worden afgeleid dat de groei van de populatie niet door de draagkracht van het gebied wordt beperkt. Er is genoeg vis te vinden en de opletende wadvaarder kan ook dit jaar weer een zeehond spelend met zijn prooi op het water tegenkomen. Nog een goed nieuwsfeit over de zeehond is, dat de levensverwachting van een pasgeboren jong in de loop der jaren is gestegen van 4 naar 10 jaar. Er is aardig wat kennis opgebouwd, maar er zijn ook nog veel leemten en de aandacht voor de zeehondenpopulatie blijft terecht of niet een hoge prioriteit houden. In het Conservation and Management Plan for the Wadden Sea Seal Population 2007-2010 staat een opsomming van maatregelen die genomen moeten worden om schade aan de populatie tot een minimum te beperken. Factoren die genoemd worden hebben te maken met mogelijke invloed van verstoringen door menselijke activiteiten, dood door onbedoelde bijvangst in de visserij, waterkwaliteit en voedselbeschikbaarheid. Hoe groter de populatie des te groter is de natuurlijke voortplantingscapaciteit.

Al het goede nieuws over zeehonden ten spijt, heeft Wadvaarder en oud-voorzitter van onze vereniging Maarten Snel moeten constateren, dat er tussen 2002 en 2008 minstens 15 nieuwe art. 20 gebieden zijn bijgekomen; 14 zijn hetzelfde gebleven en 4 zijn van de kaart zijn ver-

dwenen. Van de 15 nieuwe gebieden zijn er maar liefst 7 gecreëerd voor zeehonden. In de Leidraad aanwijzing artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998 Waddengebied, die onlangs werd uitgegeven door het ministerie van LNV, wordt voorgesteld om voor de gewone zeehond geen extra gebieden meer af te sluiten. Wel wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om de begrenzing van de afgesloten gebieden optimaal te houden.

DE WAL DIE HET SCHIP KEERT

Voor de grijze zeehond wordt een aanvullend beleidsvoorstel gedaan. Deze diersoort kan als het ware nieuwe gebieden “innemen” als tenminste 5 dieren de plaat een aantal jaren achtereen als rustplek gebruiken. Het lijkt erop of mensen in de ijver tot beschermen een zeehond voor dommer dan een gans houden. Een gans krijgt een kans om met vallen en opstaan te leren waar de rustgebieden te vinden zijn en een zeehond neemt bij verhuizing het rustgebied mee. Het omslagpunt van jager naar beschermer ligt meer dan 40 jaar en zeker 4 zeehonden generaties achter ons. Varend over het Wad zien we steeds vaker de kop van een zeehond naast het schip opduiken.

Er zijn niet alleen méér zeehonden, maar de dieren ogen ook minder schuw. De zeehond lijkt zich aan de nieuwe situatie te hebben aangepast, terwijl het areaal aan verboden gebied met het groeien van de populatie alleen maar groter is geworden en dat terwijl niet is aangetoond dat het instellen van rustgebieden significant bijdraagt aan het behoud van de soort zoals

bedoeld in de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De benoeming van het Waddengebied tot een Natura 2000 zone vestigt opnieuw de aandacht op natuurbeheer; een aanleiding om ons opnieuw te bezinnen op beleid.

De populatie gewone zeehonden werd nu al tot tweemaal toe getroffen door een epidemie. Beide epidemieën vonden hun oorsprong op Amrum. Het TSEG maakte in 1988 melding van zo'n 5000 dode zeehonden. De massale sterfte in de gestaag weer groeiende populatie zorgde in 1988 voor ruwweg een halvering van het aantal dieren. Vanaf mei 2002 stierf van de toen bijna 21.000 getelde zeehonden weer naar schatting de helft. Toen begin 2003 de epidemie in noordwest Europa min of meer was uitgedoofd, kwamen er vanuit Engeland en Ierland nog steeds meldingen van sterfte door besmetting met het phocine distemper virus. Onderzoek heeft uitgewezen dat bij besmette dieren het immuunsysteem is aangetast: 80 % van de dieren gaat dood aan ontstekingen. Zo'n infectie kan dus in korte tijd 40-60 % van de populatie uitroeien. De oorzaak van een dergelijke uitbraak is duidelijk, maar het feit dat de ziekte zo snel om zich heen grijpt wordt tot nu toe vooral in verband gebracht met watervervuiling en niet zozeer met een overbevolking. Uit de epidemiologie is bekend dat de verspreiding van een pathogeen (ziektekiem) in een populatie o.a. afhankelijk is van het aantal en intensiteit van contacten met soortgenoten en daarnaast van de hoeveelheid kiemen die een geïnfecteerd dier uitscheidt. Een te grote populatie heeft dus bij introductie van een pathogeen grote kans op een epidemie als gevolg van stress, weerstandsvermindering met daarbij behorende extra uitscheiding en de vele contacten. Om dit voor te zijn dient in de discussie hoe groot een levensvatbare populatie is, naast aandacht voor de minimale grootte, tenminste evenveel aandacht besteed te worden aan de maximale grootte van een populatie.

Sinds 1982, worden in het Fiskeri- og Søfartsmuseet in Esbjerg geen zeehonden meer opgevangen en beperkt men zich tot wetenschappelijk onderzoek. In Denemarken worden gestrande en gevonden dieren tegenwoordig om eveneens ethische redenen afgemaakt of verkocht aan een dierentuin. Steeds vaker stellen de Nederlandse experts op het gebied van populatieonderzoek bij zeehonden de grootschaligheid van de zeehondenopvang openlijk ter discussie. Zoals het zich nu laat aanzien, kan één op de drie jonge zeehonden na een zoogtijd van 4 weken de overstap naar zelfstandig vis vangen niet vlekkeloos maken. In sommige jaren werden in Nederland 30% van de in dat jaar geboren jongen (op)gevangen, behandeld en weer vrijgelaten. De opvang is in ethisch opzicht zeker te rechtvaardigen. Het kan bovendien een bijdrage leveren aan de kennis over zeehonden en het vervult een educatieve rol, maar het besef dringt meer en meer door dat met het terugzetten van herstelde zieke en zwakke dieren de wilde populatie een groter risico op besmetting en een mogelijke uitbraak van een epidemie loopt.

OP WEG NAAR EEN EVENWICHTIG BESCHERMDE POPULATIE

Het is gewoon mooi om een zeehond van zo nabij te mogen zien. De juiste balans tussen het ambassadeurschap van een wadvaarder of een andere natuurliefhebber en dat van de zeehond is nog niet gevonden, maar de tijd lijkt rijp voor een gecontroleerd afbouwen van rustgebieden voor zeehonden in combinatie met een goed waarschuwingssysteem voor de vondst van zieke en/of dode dieren. Daarbij zou het niet verkeerd zijn als de plaatsen van die rustgebieden in overleg met de scheepvaart worden vastgesteld met in gedachten het door WNF gehanteerde motto dat (nautische) veiligheid voorop staat. Over de effecten van verstoringen op een natuurlijke populatie is het laatste woord nog niet gezegd. De zeehond zal zeker in staat moeten zijn om zich aan een nieuwe situatie aan te passen, net zo goed als de wadvaarder kan leren of ervan overtuigd kan raken dat het niet overal en altijd goed is om tijdens het droogvallen van boord te gaan. In het jaar 2020 moeten de condities voor instandhouding voor alle in 1982 van nature in Nederland voorkomende soorten en populaties duurzaam aanwezig zijn. Daarbij moet niet uit het oog worden verloren dat de waarde van natuur mede bepaald wordt door de mens die er oog voor heeft.

Het areaal aan artikel 20 gebieden; de kaarten van 2002 en 2008 vergeleken .

Wadvaarders als ambassadeurs van het inhoudelijk debat

LNV-Noord roept al jaren dat de omvang van het totale areaal aan afgesloten gebieden (artikel 20, de groene hekjes op de kaart) door de jaren heen per saldo gelijk is gebleven. Er komt wat bij, er gaat wat af, aldus LNV-Noord. Wij roepen dat dit niet zo is. Dat wordt al gauw “nietes-welles”, schuttersputjes dus. Hoe doorbreek je zoiets? Hoe doorbreekt een ambassadeur van het inhoudelijk debat deze nietes-welles situatie?

Terug naar de inhoud en aan de slag. Vergelijk de kaart van 2002 eens heel goed met die van 2008. Trek alle artikel-20-gebieden over op dat ouderwetse overtrekpapier, zowel de 1811 als de 1812. En doe dat voor 2002 (toen was het nog artikel 17) en voor 2008. Mij kostte dat een avondje fröbelen. Met behulp van digitale technieken kan dit vast heel wat vlotter, maar voor ik zo ver ben....

Het resultaat ziet er als volgt uit:

- In de periode 2002-2008 zijn 14 artikel-20-gebieden (vroeger art 17) gelijk gebleven.
- In die zelfde periode zijn er 4 gebieden verdwenen of kleiner geworden.
- In die zelfde periode zijn er 15 artikel-20-gebieden nieuw bij gekomen of flink groter geworden. Ik doe hier nu geen uitspraak of dit terechte uitbreidingen zijn geweest of niet (ik vind daar wel wat van, maar dat terzijde). Het gaat mij er om dat LNV niet zomaar kan beweren dat het per saldo gelijk is gebleven . En wij kunnen ook niet zomaar beweren dat dit onzin is. Baseer je op de inhoud, op feiten, ook al kost dat een avondje fröbelwerk.

HET OVERZICHT

Onderstaand een overzicht van de gebieden die gelijk gebleven zijn, die verdwenen zijn en die nieuw zijn toegevoegd of groter geworden zijn. De opsomming gaat zo veel mogelijk van West

naar Oost over het Wad.

Deze lijst is in het bezit van LNV-Noord. Een reactie er op hebben wij tot op heden niet ontvangen. In een volgende Berichten geven we LNV-Noord uiteraard gelegenheid alsnog te reageren. Wij hopen op die reactie van LNV-zijde. We hopen in Berichten 74 ook te kunnen komen met een exactere opmeting van de nieuwe gebieden zodat we weten over hoeveel vierkante meters we het eigenlijk hebben. Daar wordt aan gewerkt, maar het kost wel veel tijd.

GELIJK GEBLEVEN:

Strook langs de Noord-Hollandse kust
Vlakte van Kerken
Richel
Jacobs Ruggen (ging van twee gebiedjes naar één; vrijwel gelijk, misschien iets groter)
Jeltes Zand
Griend
Blauwe Balg (wel van vorm veranderd, maar per saldo ongeveer gelijk gebleven)
Oerd
Brakzandstergat
Vierhuizergat (veranderde van vorm, misschien iets groter)
Rand onderlangs Schiermonnikoog
Gebied bij Simonszand en Eilander Balg
Rottumeroog en –plaat bleven gelijk (maar zuid van R'oog een groot nieuw gebied)
Punt van Reide

KLEINER GEWORDEN OF VERDWENEN (in de periode tussen 2002 en 2008):

Hendrik Tjaars plaat
Gebied bij Engels Vaarwater
Pinkegat
Holwerd, naast de veerbootsteiger

NIEUW ER BIJ GEKOMEN OF GROTER GEWORDEN:

Noorderhaaks (was in 2002 nog geen art. 17 (nu 20) gebied; dus nieuw)
Klein gebiedje bij De Cocksdorp (nieuw)
Steenplaat (met smalle strook naar westen uit-

gebroid)
 Mosselgaatje (nieuw)
 Gebied bij Vingegat (nieuw)
 Foksdiep (uitgebroid, plm. 3x zo groot)
 Bij Kornwerderzand (nieuw)
 Gebiedje aan de Doove Balg (nieuw)
 Posthuiswad (nieuw)
 Boschplaat en Koffieboonenplaat (uitgebroid,
 plm. 2 x zogroot)
 Lekker Beetje c.q. Hooge Wier (uitgebroid, plm
 twee maal zo groot)
 Holwerderbalg (nieuw)
 Poepegat (nieuw)
 Rottumeroog (groot nieuw gebied ten zuiden
 van R'oog)
 Rif (uitgebroid, plm. 4 x zo groot) ***)

***)

Elders in deze Berichten staat beschreven dat de situatie op het Rif veranderd is. Het westelijk deel van het Rif is met ingang van dit jaar geen HVP meer (ook al staat dat nog wel zo op de kaart van 2009). Met borden ter plaatse wordt het afgesloten gebied aan de oostzijde van het Rif gemarkeerd.

LNV-Noord is hier op basis van inhoudelijke overwegingen met een nieuw plan voor afsluiting ten behoeve van de vogels gekomen. Het zal duidelijk zijn dat wij dit toejuichen.

Maarten Snel

Artikel 20 gebieden, een digitale benadering.

Je zou de afgesloten plekken op het Wad het bestaansrecht van de Wadvaarders kunnen noemen. Vanuit die optiek dus iets om zuinig op te zijn. Maar nee, laten we er geen grapjes over maken.

Tijdens de laatste Jaarvergadering toonde Maarten een stukje huisvlijt: de verboden gebieden op doorzichtig papier overgetekend van de kaarten en naast elkaar gelegd. Zie je wel: van 2002 tot 2008 komt er steeds meer bij.

Onze "tegenpartij" in dat debat is LNV-Noord, de instantie die de afsluitingen vaststelt en doorgeeft aan de Hydrografische Dienst.

Na wat denkwerk en wat probeersels kwam nu een handzame werkwijze tot stand, dank zij de deskundige inbreng van Hans Fix en Wim Blankestijn. Dat zijn digitale mensen, de "eventjes" een programmatje schrijven.

Het werkt zo: In WaypointsGPS, mijn navigatieprogramma, maak ik routes langs de contouren van een Art. 20 gebied. Die sla ik op in GPS Exchange Format. Al die routes mail ik naar de heren, die doen dan technisch en even later

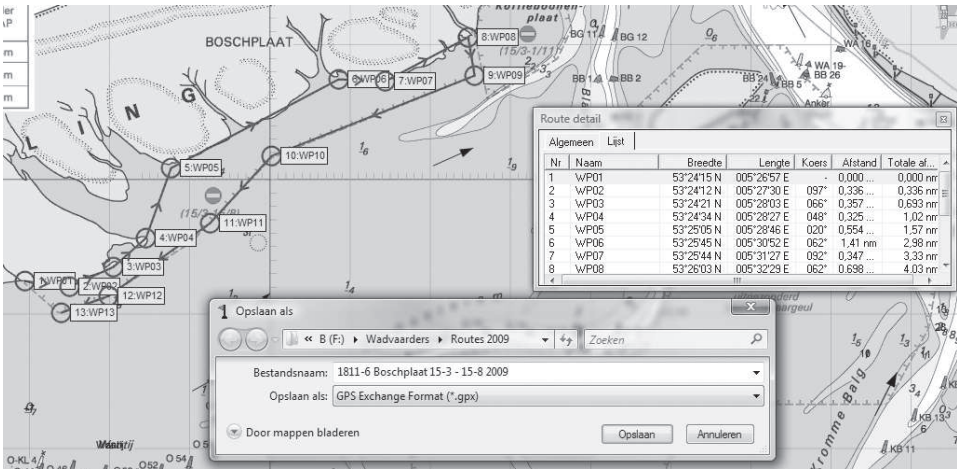

De artikel-20-gebieden in 2009

krijg ik keurige lijstjes met coördinaten, vierkan- te kilometers en een plot van de gebieden op Google Earth van ze terug.

een gebied dat niet toegankelijk is tijdens de zomervakantie, zeg in juli en augustus, kan je beschouwen als niet toegankelijk. Heel fijn dat

Digitaal fröbelen leidt tot exacte informatie

We deden dat enkele keren, totdat de plot op Google Earth overeenkomt met de kaarten. Tal van foutjes kan je maken, zo moesten de digitale kaarten uit 2002 opnieuw gekalibreerd worden. En dit schrijvend zie ik juist dat we Griend vergaten, pakweg 6 km². In 2002 even groot als in 2009

Het resultaat is helder: in 2002 was 196 km² afgesloten, in 2009 is dat 236 km², dat is 20% meer.

Interessant is ook te zien hoeveel dat eigenlijk is, 236 km², ik vond via Wikipedia dat het overeenkomt met het grondoppervlak van Rotterdam Rijnmond, alleen de grond, niet het water. Voor de helderheid: een oppervlak met de omvang van ons grootste stedelijke gebied is niet toegankelijk tijdens onze vaarvakanties. Uiteraard kunnen hier en daar kanttekeningen worden geplaatst. Zo is de “landgrens” van de Boschplaat, het Oerd en de zuidrand van Schier niet scherp te bepalen. Tevens moeten we een weegfactor bedenken voor alle gebieden die tijdelijk dicht zijn. Je ziet tal van afsluitingsperiodes, die vragen om uitleg. Maar uitleg of niet:

je daar van september tot april mag zijn, maar dan hebben we het over een enkele frostbiter. Uiteraard zijn we benieuwd naar uw reacties. We gaan de resultaten van onze huisvlijt uiteraard bespreken met LNV en daar houden we u uiteraard van op de hoogte.

Jan Asselbergs

*Naschrift redactie:
Overleg met LNV heeft geresulteerd in de afspraak dat het ministerie in de volgende Berichten zijn visie zal geven op aard en omvang van de afsluitingen in de loop der jaren.*

Wadvaarders doorgelicht

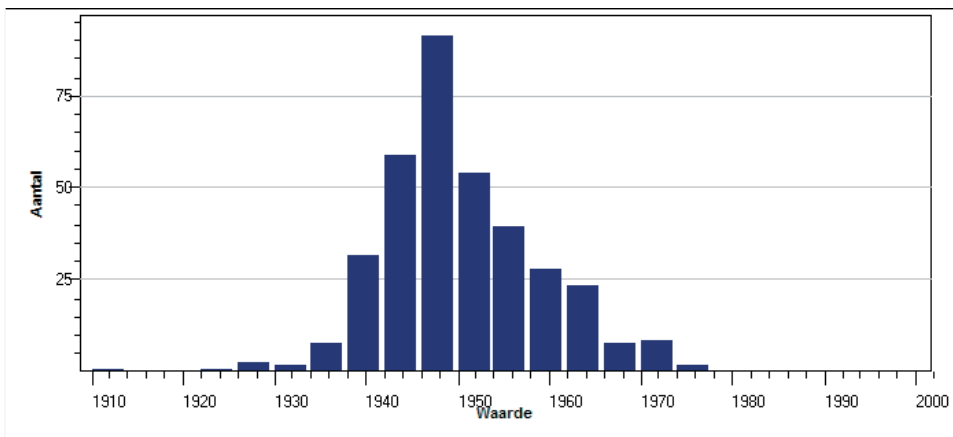
Wie zijn wij eigenlijk, wij Wadvaarders, met wat voor boot varen we, waarom willen we zo graag op het Wad varen, hoeveel varen we eigenlijk op het Wad? We hadden daar natuurlijk wel ideeën over en op de jaarvergadering komt er altijd weer een grote groep leden. Maar is die representatief? Sluit ons beleid als vereniging wel aan bij wat onze leden willen? Kortom het was tijd voor een enquête. Begin maart viel hij in de bus.

Maar eens wat cijfers. De enquête is aan 1247 leden gestuurd en door 363 (28,9 %) ook ingevuld. Ik had persoonlijk op een wat hogere respons gehoopt, maar het is toch een respectabel deel van de leden dat gereageerd heeft. In ieder geval hebben ze voor een boel werk gezorgd. Er konden 84 vragen beantwoord worden, dat betekent zo'n 30.000 antwoorden die verwerkt moeten worden.

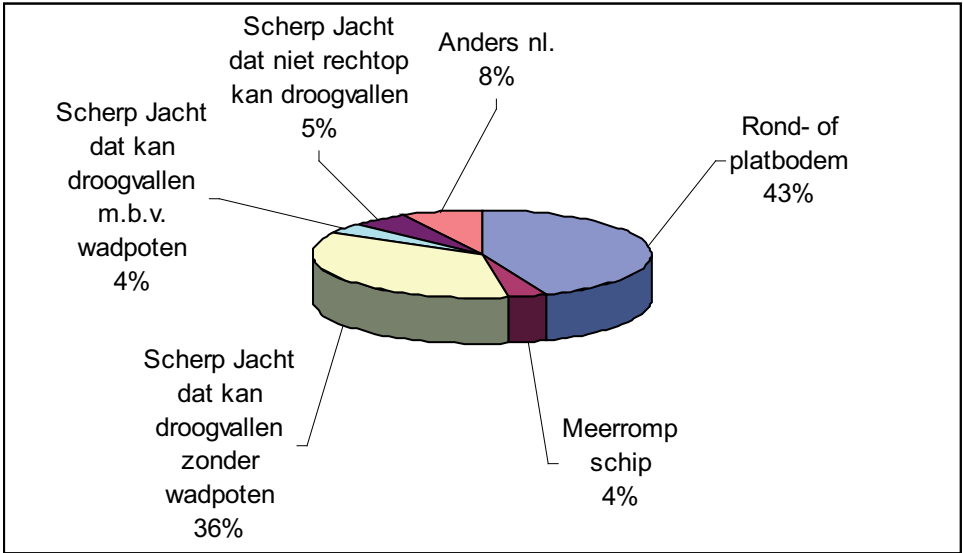
Nee nog meer, want er konden aanvullend ook open antwoorden gegeven worden. Dat is ruim 1000 keer gedaan. Kortom als we nu in deze berichten de hele uitslag van de enquête zouden zetten was het een pocketuitgave geworden.

WIE ZIJN DE WADVAARDERS?

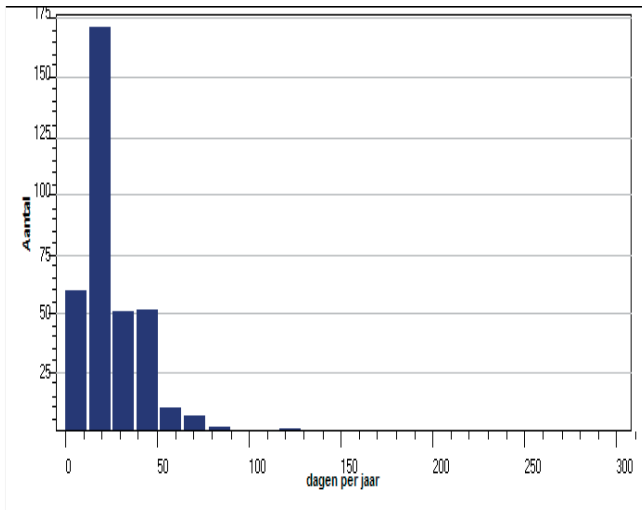
In elk geval meestal vrij oud zoals uit onderstaande grafiek met onze geboortejaren blijkt.

We zijn vooral babyboomers, ook wel de protestgeneratie genoemd. Varen doen we vooral met een zeilboot (82 %) en met onze partner (55 %). Van onze schepen kan 83 % makkelijk droogvallen en dat doen we dan ook, zij het niet al te vaak. Vooral 1 tot 6 keer per jaar en dan 1 à 2 laagwaters. Een groot deel daarvan overnacht dan ook droogvallend. Respondenten die weinig droogvallen doen dat wat vaker bij een haven, zij die frequenter droogvallen juist elders op het Wad. We varen op het Wad vanwege de ruimte om je heen, de afwisseling, de natuur, om droog te vallen, de rust. Daarin zijn we eensgezind. Soms is een antwoord op een vraag heel eenvoudig: “omdat ik Wadvaarder ben”. De zeilboot, maar ook de motorboot (6%) is nog niet zo makkelijk te typeren, in de figuur hieronder zie je de verdeling, maar heel Wad respondenten vonden dat ze toch met iets anders voeren (8%). Dat blijkt bij lezing van de antwoorden wel mee te vallen, maar een zeekajak stond er inderdaad niet bij.

Met onze zeil- of motorboot varen we vooral op het Nederlandse Wad (zie figuur hieronder)

De meesten van ons doen dat zo'n 3 weken, één lid zowat het hele seizoen. Op het Duitse Wad varen we een stuk minder, velen (34 %) zelfs helemaal niet.

WAT VINDEN WE VAN HET OVERHEIDSBELEID?

We willen natuurlijk weten wat u van het overheidsbeleid vindt. De meesten (56%) volgen dat trouwens niet zo erg nauwkeurig. In de tabel staat het antwoord op de vraag “vindt u dat de vaarbepkeringen zijn toegenomen?”

	in de afgelopen 5 jaar		ten opzichte van langer dan 5 jaar geleden	
Minder in aantal of kleiner zijn geworden	109	30%	99	27%
Gelijk zijn gebleven	73	20%	56	15%
Groter of meer in aantal zijn geworden	136	37%	129	36%
Weet niet, geen idee	45	12%	79	22%

Hier is te zien dat de meeste respondenten geantwoord hebben dat er een toename is, maar dat de meerderheid, althans van hen die het denken te weten, toch meent dat de beperkingen minder zijn geworden of gelijk gebleven. Dat is opvallend omdat op de jaarvergadering Maarten Snel nog kon aantonen dat er wel degelijk een toename heeft plaatsgevonden. 37% vindt het in meer of mindere mate niet terecht dat de overheid natuurgebieden afsluit, 24 % vindt dat wel en de rest antwoord neutraal. We hebben ook gevraagd of de Wadvaarders meer beperkingen worden opgelegd dan andere gebruikers. Een aantal respondenten vond dat een risicovolle vraagstelling. Het beeld dat uit de antwoorden naar voren komt is dat we het vaak niet weten, maar dat we verder geen achterstelling bij andere recreatie zien maar wel bij beroepsmatig gebruik.

Natuurlijk kwam de Erecode aan de orde, in de tabel hieronder het antwoord op de vraag of we die zinvol vinden.

	N	%
Ja, erg zinvol	251	69%
...	81	22%
...	19	5%
...	6	2%
Helemaal niet, want ..	6	2%

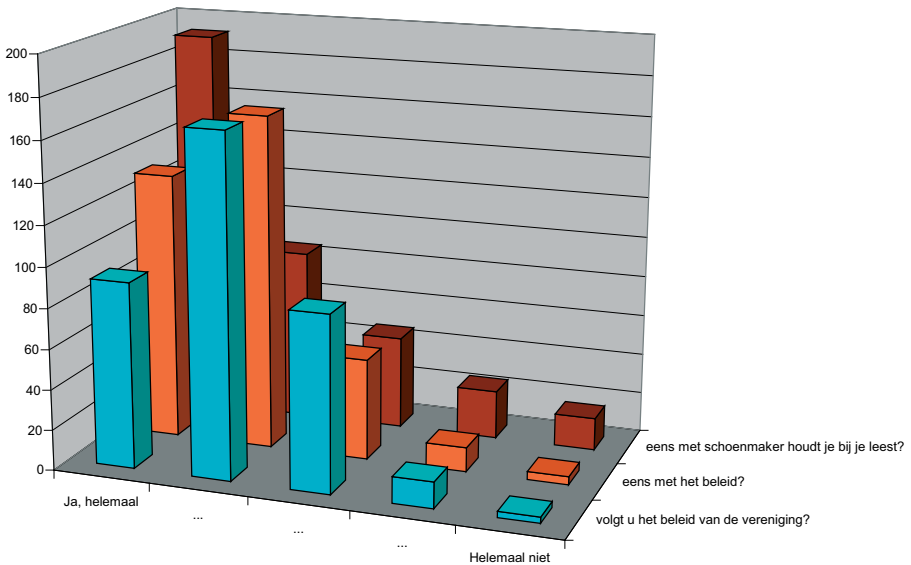
Die zelfde erecode gaf ook aanleiding tot heel veel opmerkingen, positief, negatief en een reactie was “dat de zeehonden zich er beter aan moeten houden”. De respondenten vonden wel dat de Wadvaarders zich beter aan de erecode houden dan de andere gebruikers. Specifiek de overheidsschepen krijgen van een aantal mensen een veeg uit de pan. 83% gaf overigens aan het niet moeilijk te vinden je aan de erecode te houden. 78 respondenten hebben wel eens een terreinbeheerder gesproken als ze drooggevalen waren, dat ging dan over:

- Een overtreding (6 keer)
- (verondersteld) liggen in verboden gebied (11 keer)
- controle (12 keer)

- voorlichting over de erecode (5 keer)
- informatieverstrekking (4 keer)
- de natuur (9 keer)
- praatje (31 keer)

WAT VINDEN WE VAN ONZE VERENIGING?

We wilden natuurlijk van de leden weten wat ze van onze vereniging “de Wadvaarders” vinden. In de figuur hieronder zijn de antwoorden weergegeven. De meeste respondenten volgen het beleid en hebben er ook niet zoveel op aan te merken. Maar ook hier komt naar voren dat de vereniging ook criticasters kent. Het geluid dat de “Wadvaarders zich laten inpakken door de overheid” klinkt hier door, net als op de jaarvergadering, maar het wordt door weinig andere respondenten herkend.

Voor actievoeren is nog steeds animo (33%) maar de meesten (43%) staan hier toch neutraal tegenover. Een zelfde beeld geeft de vraag of de vereniging meer moet doen aan “leren varen op het Wad”, al vinden meer respondenten dat we daar wat mee moeten (45%).

Het bestuur voert het verenigingsbeleid uit en behartigt de belangen. Veruit de meeste respondenten (84%) vinden dat ze dat wel goed doen, 3% (11 respondenten) vindt van niet 13 % oordeelt neutraal.

Het meest controversiële onderwerp was het logo. Een aantal respondenten begreep niet waarom er over zo'n onbenullig onderwerp een vraag werd gesteld. 54 % van de respondenten heeft er geen mening over of is niet opgevallen dat er iets veranderd is. 36% vond het oude logo mooier, 10 % vind het een verbetering. Jongere respondenten waarderen het nieuwe logo iets meer dan oudere respondenten.

HOE WE MET ONZE LEDEN COMMUNICEREN

Er is naar drie communicatiemiddelen gekeken, vergaderingen (jaarvergadering en regiobijeenkomsten), Berichten en website. 220 respondenten (61%) hebben nog nooit een jaarvergadering bezocht, 143 respondenten hebben dat wel een of meer keer gedaan. Voor regiobijeenkomsten zijn de getallen 271 (75%) resp. 92. In de tabel hieronder is te zien dat Berichten en Wadvaarders.nl zich op meer belangstelling mogen verheugen.

Bezoekt u Wadvaarders.nl			Leest u de Berichten		
nooit	11	3%	altijd helemaal	308	85%
heel af en toe	182	50%	soms/ gedeeltelijk	55	15%
tenminste 1 x per maand	139	38%	nauwelijks, niet	0	0%
tenminste 1 x per week	19	5%			
meerdere keren per week	12	3%			

Zoals uit de volgende tabel blijkt worden beide media goed gewaardeerd. Als het moeilijk wordt (wordt de website informatiever?) worden de antwoorden vooral neutraal.

Vindt u de Berichten een aantrekkelijk blad?		
Ja, erg aantrekkelijk	108	30%
...	163	45%
...	71	20%
...	16	4%
Helemaal niet aantrekkelijk	5	1%
vindt u Wadvaarders.nl informatief?		
Ja, erg informatief	118	34%
...	145	41%
...	79	22%
...	8	2%
Helemaal niet informatief	2	1%
Vindt u Wadvaarders.nl informatiever worden?		
Ja, helemaal	62	18%
...	112	32%
...	162	46%
...	9	3%
Helemaal niet	7	2%

Bij de onderwerpen Berichten en Wadvaarders.nl hebben we vooral suggesties voor verbetering of onderwerpen gevraagd. Voor Berichten leverde dat 16 x een toelichting waarom men het blad liever niet elektronisch wil. (Op de vraag hierover antwoordde overigens 60 % dat ze de Berichten wel als elektronische nieuwsbrief willen en 40% wilde dat niet). 29 x wilde men vooral meer vaarverhalen, 8x

opmerkingen over de lay out of de redactie en 3 x wilden respondenten dat een vorige redactie weer aan de slag gaat. De hartenkreet die duidelijk doorklinkt is: “Kom op met die verhalen!”

De enquête is samengesteld door Eilard Jacobs, een aantal respondenten hebben suggesties aangereikt. De software is geleverd door Isiz te Amsterdam. Dieks Smit, vennoot van Isiz en “Wadvaarder maar geen lid” heeft het project zowel technisch als inhoudelijk begeleid.

Het volledige rapport over de enquête verschijnt in september en zal kunnen worden gedownload van de website.

Eilard Jacobs

De grote Wadvaarders enquête, een dagboek

Nog even en we vertrekken naar Oerol, als u dit leest is dat al weer achter de rug. Ik ben aan boord om nog wat laatste klussen te doen, dan is onze Odyssee wad- en zeewaardig, we willen naar de Halligen en dan moet je over zee. De afgelopen weken heb ik heel wat uren achter deze PC doorgebracht, maar nu kan ik het toch voorlopig even afsluiten. In deze Berichten leest u de belangrijkste wetenswaardigheden uit de enquête.

Het begon allemaal op de jaarvergadering 2008, in de rondvraag vroeg een van de leden zich af of niet in bredere kring dan de jaarvergadering de mening van de leden gepeild kon worden. Het leek mij een goed idee.

De zomer van 2008 gaf gelegenheid om het plan te laten rijpen door er hier en daar met leden en bestuursleden over te spreken. Bij de borrel, want het zijn altijd gezellige ontmoetingen als je elkaar tegen komt. Zeker als je een nieuw schip hebt.....Maar dat is voor een andere keer.

Ik sprak bij een straatact op Oerol 2008 Wim de Jong die zijn sporen heeft verdiend met de verwerking van de waarnemingen. Hij bood, onder voorbehoud, zijn diensten aan. Het bestuur was enthousiast, maar vond tegelijkertijd dat het niet nodig was om zo'n haast te maken dat het voor de jaarvergadering 2009 gereed was. Dat kwam mij eigenlijk wel heel goed uit.

Het moest een web-based enquête worden en daar heb ik geen verstand van. Ik wist ook niet of er leden waren die dat konden verzorgen. Ik vroeg advies aan onze vriend en Wad-meevaarder Dieks Smit en dat was een schot in de roos. Hij is mede oprichter van het bedrijf Isiz dat gespecialiseerd is in web-based enquêtes. In een gesprek, samen met Gerd Beunk, kwamen we er snel uit. De kosten konden, dankzij de inzet van Dieks, beperkt blijven tot wat gebruiksrechten van de programmatuur en servertijd.

De volgende slag was natuurlijk het formuleren van de vragen. Ik heb veel ervaring met enquêtes, maar dan met het invullen ervan. Het formuleren van de juiste vragen vraagt toch weer andere vaardigheden. Enkele leden hebben meegekeken naar de vragenlijst en waardevolle suggesties gedaan. Maar ook hier bleek juist de ervaring van Dieks erg van pas te komen.

Inmiddels was het eind januari 2009 en dus weer jaarvergadering. Een van de leden die al op mijn plannen had gereageerd was de opsteller van de vorige enquête van alweer 15 jaar geleden, Els Knol. Ik heb haar beloofd na de jaarvergadering de vragenlijst te sturen, helaas bleek te laat dat ik dat toen naar een oud e-mail adres gestuurd had, dus helaas is de afstemming met die voige enquête er bij ingeschoten.

Begin maart ging de enquête in de lucht. Dieks was paraat voor mensen met inlogproblemen, maar die waren er gelukkig nauwelijks. Het was nog even heen en weer mailen en bellen met het nieuwe administratiekantoor Kuipers, de brief voor de enquête rondsturen was zo ongeveer de eerste activiteit die ze voor de Wadvaarders uitvoerden en de tijd begon te dringen. Maar ze hadden het goed voor mekaar. De eerste 3 dagen reageerden ruim 200 leden, een hoopvol begin. Daarna bleven de reacties gestaag binnendruppelen, maar de opkomst viel mij en het bestuur toch wat tegen. Een oproep via de e-mail adressen op de scheepsnamenlijst leverde nog een kleine opleving op.

Juist toen de enquête klaar was en ik files met 30.000 gegevens had gekregen liet Wim de Jong weten dat zijn voorbehoud in werking moest treden (hij had net zijn huis verkocht en ging wonen op een forse motortrawler waarop hij en Irene gaan varen, dus een aanvaardbaar excuus). Vandaar dat ik de eerste voorjaarsmaanden tussen slooponderhoud, werk en andere bezigheden door regelmatig achter de pc te vinden was. De hele enquête stond op een stick zodat er ook tijdens de vaarvakantie aan kon werken (ja ja, de laptop wordt een onmisbaar scheepsinstrument).

Maar goed, de wind fluit op deze koude avond door het want, de houtskoolkachel is, na me eerst een uurtje uitgerookt te hebben, lekker op temperatuur en de het artikel voor Berichten is af. Wat wil een Wadvaarder nog meer.

Eilard Jacobs

Monitoring

In het kader van het Convenant Vaarrecreatie heeft de vereniging Wadvaarders het op zich genomen om te gaan monitoren. Op enkele vaste momenten in het seizoen*) noteren vrijwilligers waar boten op het Wad droogvallen, of er een verstoring is of juist niet, en andere relevante zaken. Een aantal leden van onze vereniging doet hieraan al mee.

Wie ook een bijdrage wil leveren kan zich nog opgeven bij Karel Helder (stichting@hetnet.nl) of Janny du Bois (indeweer@hetnet.nl). Bij deze personen is ook de nodige informatie over de monitoring te verkrijgen.

*) Het gaat om:

week 31 (27 juli – 2 augustus),
week 35 (24 – 30 augustus) en
een nader te bepalen derde week.

Twee eerdere weken voor het monitoren zijn bij het verschijnen van deze Berichten al gepasseerd.

Oproep voor een opvolger !!

Onze vormgever Siebe Kuipers (u kent hem van Berichten) wil heel graag na 5 jaar een opvolger. Hij heeft het vormgeven onder gebracht in Word om het voor een ieder toegankelijk te houden. De opvolger hoeft dus geen deskundige te zijn, maar wel iemand die graag met de pc werkt.

De Berichten komen vier maal per jaar uit en het kost dan ook maar 4x per jaar enkele dagdelen. Je krijgt de tekst en foto's door de redactie aangeleverd in de juiste volgorde.

Siebe wil je zeker de eerste keren bijstaan.
Welke Wadvaarder wil zijn schelpje bijdragen?

OP DE VALREEP

Deze Berichten 73 lag al bij de drukker toen het volgende bericht binnenkwam; dankzij medewerking van vormgever en drukker toch nog in B 73.

Het Wad is heden (26 juni 2009) aangewezen als Werelderfgoed. Ons aanvankelijke verzet tegen een al te open nominatie hebben wij in constructieve zin omgebogen tot amendementen en suggesties op grond waarvan wij een positief standpunt konden innemen. Dat hebben wij met verve uitgedragen. Met de opmerkingen en amendementen die wij geplaatst hebben is ruim rekening gehouden. De belangrijkste is wel dat wij, gesteund door vele andere belangenorganisaties, in de openingstekst de toevoeging hebben weten te krijgen, dat de mens en de menselijke activiteiten een onvervreemdbaar deel uitmaken van het gebeuren op het Wad. We kunnen hier heel tevreden mee zijn, lijkt mij.

Zie voor het persbericht en andere berichtgeving onze website.

Maarten Snel

Het is vaak heerlijk rusten
in het gras dat je ergens
over hebt laten groeien

C. Buddigh

EN MET EEN LICHTE VARIANT VAN DE REDACTIE:

Het is vaak heerlijk rusten
in het zand dat je ergens
over hebt uitgestrooid.

